

Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2003/04:182 Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m. I propositionen föreslås dels att kraven på anknytning till sändningsområdet skärps för att ideella föreningar skall få tillstånd att sända närradio, dels att reglerna om yttrande av Statens biografbyrå inför åtal för olaga våldsskildring anpassas till den tekniska utvecklingen. En motion om avslag på förslaget om skärpta krav för närradiotillstånd behandlas också i betänkandet.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionen. Betänkandet innehåller en reservation (m).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Skärpta krav för närradiotillstånd.....	5
Yttranden i åtalsärenden.....	7
Reservation.....	8
Skärpta krav för närradiotillstånd, punkt 1 (m)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Följdmotion.....	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skärpta krav för närradiotillstånd

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844). Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:182 i denna del och avslår motion 2004/05:K1.

Reservation (m)

2. Yttrande i åtalsärenden

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:182 i denna del.

Stockholm den 28 oktober 2004

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Inger Jarl Beck (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp) och Karin Åström (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

En redogörelse för ärendet och dess beredning fram till dess propositionen lades fram för riksdagen lämnas i propositionen. I riksdagen har en motion väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen lägger fram två skilda förslag i propositionen. Det ena förslaget innebär att kraven på anknytning till sändningsområdet skärps för att ideella föreningar skall få tillstånd att sända närradio. Det andra förslaget innebär en anpassning till den tekniska utvecklingen av reglerna om åtal för olaga våldsskildring. Bestämmelsen att Statens biografbyrå skall yttra sig innan allmänt åtal väcks föreslås avse rörliga bilder inte bara i filmer och videogram utan även i andra tekniska upptagningar.

Förslagen genomförs genom ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844) respektive brottsbalken. Ändringarna föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 2005.

Utskottets överväganden

Skärpta krav för närradiotillstånd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker propositionen såvitt avser skärpta krav för närradiotillstånd och avstyrker en motion om avslag på propositionen i denna del.

Jfr reservation (m).

Gällande rätt

Yttrandefriheten är, liksom informationsfriheten, en av de grundläggande fri- och rättigheterna som medborgarna är tillförsäkrade gentemot det allmänna enligt 2 kap. regeringsformen. Grundläggande bestämmelser om yttrandefriheten finns i tryckfrihetsförordningen och, såvitt gäller ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar, i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Yttrandefriheten har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri- och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Några andra begränsningar än som följer av YGL får inte göras, såvitt gäller friheten att yttra sig i de medier som omfattas av YGL.

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Det allmänna skall eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet. Sammanslutningar skall ha rätt att sända ljudradioprogram i lokala radiosändningar i den utsträckning som tillgängliga radiofrekvenser medger. Närmare föreskrifter om detta meddelas genom lag.

Närradiosändningar startade som en försöksverksamhet 1979. Verksamheten permanentades från den 1 januari 1986. Regler om närradio finns numera i radio- och TV-lagen (1996:844). 4 kap. i lagen avser helt närradio. Närradio definieras som lokala ljudradiosändningar för föreningslivet.

Tillstånd att sända närradio kan ges endast till lokala ideella föreningar som har bildats för att sända program i närradion eller som bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet, församlingar och kyrkliga sällskapheter inom Svenska kyrkan, obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor samt sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Bestämmelser om sändningarnas innehåll finns i 6 kap. radio- och TV-lagen.

Propositionen

Regeringen föreslår att kraven för att få tillstånd att sända närradio skärps i fråga om tillståndshavarens anknytning till sändningsområdet.

Som skäl för sitt förslag anför regeringen att det som framkommit om utvecklingen på närradioområdet visar att möjligheten att sända närradio används av kommersiella intressen utan lokal anknytning och att detta för närradion bort från det ursprungliga syftet att vara en lokal föreningsradio. En skärpning av kravet på lokal anknytning är enligt regeringen angelägen och skulle leda till att förstärka det ursprungliga syftet med närradion som en lokal föreningsradio till gagn för den lokala demokratin och möjligheten för ett stort antal olika röster att göra sig hörda. Skärpningen innebär enligt regeringen att möjligheten för kommersiella intressen att använda sig av bulvaner minskar påtagligt. Den berör endast ideella föreningar, eftersom någon förändring av kraven på övriga sammanslutningars anknytning till sändningsområdet inte behövs. I fråga om dem ligger det enligt regeringen i deras natur att de har en tydlig lokal anknytning.

Analys om framtidsförutsättningarna för närradion

Ett uppdrag att göra en samlad analys av framtidsförutsättningarna för lokal icke-kommersiell radio och TV, dvs. närradio och lokal-TV, som lämnades i juni 2003, har nyligen redovisats till Kulturdepartementet. Redovisningen övervägs för närvarande inom Regeringskansliet.

Motionen

Göran Lennmarker m.fl. (m) yrkar i *motion 2004/05:K1* avslag på förslaget om skärpta anknytningskrav. Motionärerna framhåller att medierna skall stå fria och oberoende gentemot staten och att statens roll som aktör i mediasamhället måste präglas av återhållsamhet och begränsning för att inte stå i konflikt med medias frihet. I de fall då det på grund av begränsat frekvensutrymme är tillåtet att föreskriva tillståndskrav bör sändningstillstånden fördelas på ett sätt som minimerar statens möjlighet att styra genom krav på ägarformer och programinnehåll och i stället gynnar dem som har ett utbud som kan förväntas nå en bred publik. Motionärerna pekar på auktionsförfarandet som ett sådant sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att en skärpning av kravet på lokal anknytning inom närradion är angelägen för att förstärka det ursprungliga syftet med närradion som en lokal föreningsradio till gagn för den lokala demokratin. Utskottet tar avstånd från den i motion K1 (m) framförda tanken på att fördela närradiotillstånd genom auktionsförfarande. Utskottet tillstyrker således propositionen i denna del och avstyrker den nämnda motionen.

Yttranden i åtalsärenden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att anpassa uttrycks-sättet i en bestämmelse i brottsbalken om yttrande av Statens biografbyrå i åtalsfråga till uttryckssättet i yttrandefrihetsgrundla-gen.

Regeringen föreslår att Statens biografbyrå skall yttra sig i fråga om brott som avses i 16 kap. 10 b § brottsbalken (olaga våldsskildring) innan all-mänt åtal väcks såvitt avser rörliga bilder inte bara i filmer och videogram utan även i andra tekniska upptagningar.

Som skäl för förslaget hänvisar regeringen till att uttrycket ”tekniska upptagningar” fördes in i YGL den 1 januari 1999 som ett samlingsbe-grepp för upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Bland annat bestämmelsen i 16 kap. 10 b § brottsbalken om olaga våldsskildring anpassades samtidigt till den nya terminologin medan åtalsregeln i 16 kap. 19 § inte anpassades. Detta framstår enligt regeringen som inkonsekvent.

Någon motion har inte väckts i fråga om den föreslagna ändringen i brotts-balken.

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Skärpta krav för närradiotillstånd, punkt 1 (m)

av Göran Lennmarker (m), Henrik S Järrel (m) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844). Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:K1 och avslår proposition 2003/04:182 i denna del.

Ställningstagande

Enligt vår mening skall medierna stå fria och oberoende gentemot staten, och statens roll som aktör i mediasamhället måste präglas av återhållsamhet och begränsning för att inte stå i konflikt med mediernas frihet. I de fall då det på grund av begränsat frekvensutrymme är tillåtet att föreskriva tillståndskrav bör sändningstillstånden fördelas på ett sätt som minimerar statens möjlighet att styra genom krav på ägarformer och programinnehåll och i stället gynnar dem som har ett utbud som kan förväntas nå en bred publik. Ett sådant sätt är auktionsförfarandet.

Vi anser mot bakgrund av det anförda att regeringens förslag om skärpta krav för närradiotillstånd, som föreslås i motion K1, bör avslås.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:182 Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),
2. lag om ändring i brottsbalken.

Följdmotion

2004/05:K1 av Göran Lennmarker m.fl. (m):

Riksdagen beslutar att avslå förslaget om ändring i 4 kap. 4 § radio- och TV-lagen (1996:844).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen
(1996:844)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § radio- och TV-lagen (1996:844) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***4 kap.****4 §¹**

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som har bildats för att sända program i närradion eller som bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet.

2. Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.

3. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

4. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer, nämligen

1. ideella föreningar som har anknytning till sändningsområdet,

2. församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan,

3. obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor,

4. sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Vid bedömningen av om en ideell förening har anknytning till sändningsområdet skall särskilt beaktas var

a) föreningens studio och övriga lokaler för verksamheten är belägna,

b) ansvarig utgivare och föreningens styrelsemedlemmar är bosatta, samt

c) föreningsstämma och styrelsemöten hålls.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2. För tillstånd som har beviljats före ikraftträdandet gäller bestämmelsen i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1998:311.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 19 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

19 §¹

Allmänt åtal för brott som avses i 10 c § får väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå. I fråga om brott som avses i 10 b § skall statens biografbyrå yttra sig innan allmänt åtal väcks såvitt avser filmer eller videogram.

Allmänt åtal för brott som avses i 10 c § får väckas endast efter medgivande av Statens biografbyrå. I fråga om brott som avses i 10 b § skall Statens biografbyrå yttra sig innan allmänt åtal väcks såvitt avser *rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1991:1560.